Spirit of Bosnia / Duh Bosne
An International, Interdisciplinary, Bilingual, Online Journal
Međunarodni, interdisciplinarni, dvojezični, online časopis

Nastaje li to jedna nova literatura u bosni i hercegovini? (Zapis o djelima o našoj zemlji koja su se pojavila u posljednje vrijeme)

Muhamed Filipović

Gubitak Bosne koji smo doživjeli i način kako smo ga doživjeli je takav da nam se ona stalno vraća u misli onakva kakva je bila. Mi osjećamo neodoljivu potrebu da je vratimo upravo onakvu kakvu smo je doživjeli i voljeli. To je kao ljubav koja želi svagda da bude jedna te ista i jednaka. Ali, ako, naime, svagda Bosnu vidimo samo onakvu kakva je bila, a ne onakvu kakva stvarno jeste, tj. ako smo slijepi i gluhi za jednu novu Bosnu, tada nam izmiče jedan veoma bitan i sasvim novi fenomen našeg postojanja, a to je fenomen da se Bosna rasula u svijetu, da se ona nalazi ondje gdje su Bosanci i da egzistira na načine kako je oni vide i doživljavaju, da tako dobiva mnoštvo novih načina opstojnosti i mnogostruko ojačava svoje postojanje, da je ona danas, na čudan i prisilan način, sa puno nesreće za sve njene ljude, postala globalna ne samo po smislu i općim uvjetima svog postojanja, nego i po samom načinu postojanja. Intenzitet nesreće i prisile kojima smo bili izloženi ojačava u nama onu realnost koja je idealna, ali koja je definitivno naša i koja je nama sasvim na raspolaganju.

Ne možemo i ne bismo smjeli odricati svim onim našim ljudima, a to je gotovo pola bošnjačke populacije, koji žive u raznim zemljama svijeta, gdje su prislino otjerani, da su Bosanci i da njihov život, ma kakav da je i ma gdje da se odvija, da njihove misli i doživljaji, da njihovo stvaranje i napori nisu dio i nisu način života Bosne, da nisu život Bosne na jedan novi i specifičan način kojeg omogućava upravo ono što nazivamo globalizam, ali što u ovom slučaju ima jedno bukvalno značenje, tj. rasutost i prisuće Bosne u gotovo cijelom svijetu. Upravo zbog toga što oni, ti naši ljudi širom svijeta, daju životu Bosne jednu novu dimenziju i neviđenu snagu, mi nemamo pravo da ih isključujemo iz života Bosne samo zato što su bili žrtve jednog ogromnog i od nas samih, nažalost, od naših predstavnika, priznatog nasilja. To dokazuje činjenica da Bosna u tim nevjerojatnim uvjetima nalazi načina da kvalitetno živi—o čemo svjedoči činjenica da su neka od najznačajnijih djela o nama nastala upravo u tom naizgled dalekom, a ipak tako bliskom svijetu, u Americi npr. (Mehmedinović, Hemon, Džamonja, itd.), ili u Njemačkoj (Karahasan), Švicarskoj (Višić), Hrvatskoj (Jergović), Sloveniji (Osti), Velikoj Britaniji, Švedskoj ili Norveškoj, pa čak i u Australiji, a da svaki dan nastaju sve nova i nova imena i to širom cijelog svijeta, u kojem je Bosna rasuta kao prosuta biserna niska, kad pukne konac koji je drži unizanu. A sada te bisere bosanskg duha i osjećajnosti sakupljaju i novu nisku nižu ljudi koji žive po cijelom

svijeta stvarajući jednu novu bosansku književnost, oplemenjujući nas ovdje i ukazujući nam na ono novo što mi u svom jadu i nesreći ne možemo da vidimo.

To sve, na direktan i nesporan način, govori o tome da smo mi Bosanci sada stvarno i u bukvalnom smislu, građani svijeta, a da je naša zemlja Bosna, barem duhovno, sabiralište mnogih energija koje zrače i ispoljavaju se sa svih strana svijeta i koje su prema njoj usmjerene, da je zbog toga i upravo na taj način, ona odista paradigma jednog otvorenog i slobodnog svijeta, ma koliko to zvučalo kontradiktorno naspram činjenice da u svojoj rođenoj zemlji nismo ni izdaleka slobodni i da su nam mnogi dijelovi naše rođene zemlje zatvoreni. Ali, to naše stanje, da smo neposredno ljudi, ogoljeni i bačeni u svijet i da na neposredan način pripadamo čovječanstvu i u prenesenom i u bukvalnom smislu te riječi, da nismo lokalizirali svoju egzistenciju i sveli je na jedan komad zemlje i ono što iz njegove realne povijesti proizlazi, izvanredno dobro ide uz i uklapa se u poznatu Kantovu maksimu. U svojoj Antropologji, Kant je, naime, ustvrdio da ni jedan čovjek ne potvrđuje svoje ljudsko biće, svoju humanu bit, ako je zatvara u svoju lokalnu, vrsnu određenost, ako svoju ljudskost ne potvrđuje kroz cijelo čovječanstvo, kao i da je svijet, a ne neka lokalna situacija, ono što nam omogućava i garantira slobodu i čovjeka dostojnu ljudsku egzistenciju.

Sloboda će i u našu zemlju doći iz svijeta, a ne iz naše prošlosti. A naša zemlja i naši ljudi su danas prisutni širom svijeta. Nisam našao ni jednu zajednicu naših ljudi u kojoj Bosna na određeni način, također, nije intenzivno živjela, ali živjela u jednom novom svjetlu i s jednim drugačijim značenjem i smislom nego što je onaj koji proizlazi iz svijesti o posjedovanju neke realne zemlje. To osjećanje je lišeno onog sebičnog značenja kojeg posjedovanje, kao oblik odnosa prema realnosti, izaziva kod čovjeka. To proširenje dimenzija i prostora postojanja našeg naroda, to enormno proširenje horizonata naših ljudi, to da je naš bosanski narod danas, u najvećoj mjeri i u bukvalnom smislu, narod cijeloga svjeta (vjerujem da je samo Kina značajnija zemlja u kojoj nas nema), a unverzalnost njegove patnje i način kako on tu nesreću abreagira, tj. živi je kao ljudsko događanje bez mržnje i želje za osvetom, su sasvim nove činjenice, koje nas upućuju da duhovni život i opće stanje našeg svijeta gledamo novim očima i u novom svjetlu. Ali, to je, ujedno, ono što našoj situaciji daje dimenzije univerzalnosti u načinu i sadržaju postojanja, što nam garantira emancipaciju i slobodu, na način kojim je ona uopće i jedino moguća, a to je da postanemo i budemo dio onog novog čovječanstva koje se rađa u teškim porođajnim mukama i konvulzijama današnjice.

© 2009 Muhamed Filipović – ZIVOT – Casopis za knjizevnost i kulturu, No 1 & 2, 2003, Sarajevo

The preceding text is copyright of the author and/or translator and is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.